

Høring om strpl. § 222 a) om besøksforbud:

4.3 Formkrav

4.3.1 Gjeldende rett

Det oppstilles ingen formkrav til en begjæring om besøksforbud fra den forbudet skal beskytte i strpl. § 222 a. Paragrafen henviser til § 175 der det heter at påtalemyndighetens beslutning skal være skriftlig, begrunnet og angi hvem forbudet retter seg mot. Derimot finnes ingen formkrav til påtalemyndighetens avgjørelse om ikke å nedlegge besøksforbud.

Etter påtaleinstruksen § 9-7 skal den et forbud beskytter gjøres oppmerksom på adgangen til å begjære besøksforbud, dersom det er grunn til å tro at det foreligger slike særlige forhold som nevnt i strpl. § 222 a. Underretting om ilagt besøksforbud skal skje så snart som mulig. Begge parter skal gjøres kjent med sin rett til å bringe spørsmålet om besøksforbud inn for retten. Den forbudet retter seg mot skal i tillegg gjøres kjent med at overtredelse av et besøksforbud er straffbart.

4.3.2 Fremmed rett

I dansk rett er det ikke gitt egne regler om besøksforbud. Politiet forsøker først med uformelle tiltak som muntlig formaning, før det utferdiges skriftlig "tilhold", og brudd på denne advarselen kan resultere i tiltale.

Etter svensk rett skal beslutningen om besøksforbud være skriftlig, og blant annet opplyse om innholdet i forbudet, samt følgene av overtredelse og muligheten til domstolsprøving. Formkravene gjelder også ved "negative" beslutninger, som betyr beslutning om at besøksforbud ikke skal nedlegges.

4.3.3 Høringsinstansenes syn

En av høringsinstansene ved revideringen av strl. § 342 har pekt på at det kan være hensiktsmessig å regulere nærmere hvordan en begjæring om besøksforbud skal mottas, registreres og behandles for å skille det fra en anmeldelse. De uttaler videre at en registreringsordning kan fremme muligheten for oppfølging og evaluering av ordningen.

4.3.4 Departementets forslag

Departementet foreslår en registreringsordning, og at denne reguleres i

påtaleinstruksen eller i et rundskriv.

Av etterkontrollshensyn er JURK enig i at en registrering av besøksforbud kan være hensiktsmessig. Det vil videre kunne være til nytte ved statistikkføring. JURK påpeker at en registreringsordning dessuten kan ha bevismessig betydning i en straffesak. Forøvrig viser JURK til departementets begrunnelse.

Departementet foreslår at det ikke bør gjelde formkrav til en begjæring om besøksforbud. Herunder bør det fremdeles heller ikke kreves anmeldelse for å få spørsmålet om besøksforbud vurdert av påtalemyndigheten.

JURK mener at det bør stilles visse grunnleggende formkrav til en begjæring om besøksforbud. Slike formkrav vil kunne være nedtegning av saken og signering. Likevel bør det ikke stilles krav til at forholdet anmeldes.

Uansett vil JURK fremheve viktigheten av at en begjæring om besøksforbud og en anmeldelse holdes adskilt. Etter vårt syn bør en begjæring om besøksforbud nedtegnes på eget skjema, slik at det ikke hersker tvil hverken hos fornærmede eller hos politiet om hvilke regler som gjelder. Besøksforbud er et forbyggende tiltak, i motsetning til en anmeldelse som forstås som en begjæring om at overgriper skal tiltales og straffes.

JURK påpeker også at den interne opplæringen i politiet således vil bli svært viktig, slik at polititjenestemennene blir klar over forskjellene mellom besøksforbud og anmeldelse.

JURK mener at det bør utarbeides egne saksbehandlingsrutiner når det gjelder besøksforbud.

Departementet foreslår at et vedtak om avslag på en begjæring om besøksforbud også skal være skriftlig og begrunnet, slik innvilgelse av besøksforbud er. Dette skal gjøre det lettere å bringe et slikt avslag inn for retten.

Således sier JURK seg enig med departementet.

4.4 Lovteknisk utforming av saksbehandlingsreglene

4.4.1 Innledning

Etter strpl. § 222 a går noen saksbehandlingsregler frem av bestemmelsen selv, og det er i tillegg henvist til mange bestemmelser i kap. 14 som "gjelder

tilsvarende så langt de passer".

Departementet mener at hensynet til en mer lettfattelig bestemmelse om besøksforbudet taler for at det gis uttrykkelige regler for saksbehandlingen i bestemmelsen selv.

Departementet går derfor gjennom de bestemmelser som det er henvist til i strpl. § 222 a, for å vurdere om de fortsatt skal henvises til eller om de skal innarbeides i denne bestemmelsen eller utelates, og foreslår følgende:

Henvisning til strpl. § 174 fjernes.

Innarbeiding og tilpassing av strpl. § 175.1.

Innarbeiding av strpl. § 177.

Reglene i § 181 kan med fordel innarbeides.

Beholde henvisning til strpl. § 184.

Innarbeiding av strpl. § 187 a.

Høringsinstansene bes uttale seg om forslagene.

Dersom man går inn for å skille begjæring om besøksforbud fra anmeldelse, taler det for uttrykkelige regler om saksbehandlingen i bestemmelsen selv. Utover dette er JURK enig med departementets forslag.

5 Rett til forsvarer og bistandsadvokat

5.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett vil ikke saken om besøksforbud i seg selv gi rett til forsvarer. Derimot kan den som forbudet retter seg mot ha krav på forsvarer fordi han samtidig er siktet. Spørsmålet om vedkommende har krav på offentlig oppnevnt forsvarer, må løses etter strpl. § 94 flg.

Forutsetningen som gir rett til å få oppnevnt bistandsadvokat, må være at anmeldelsen som gir rett til å få oppnevnt bistandsadvokat og saken om besøksforbudet gjelder det samme forholdet. Spørsmålet om den et besøksforbud skal beskytte har rett til bistandsadvokat, må løses etter strpl. kap. 9 a.

5.2 Fremmed rett

Etter svensk rett kan en fornærmede i en sak om brudd på besøksforbud få bistandsadvokat.

5.4 Departementets forslag

Departementet foreslår at den et forbud rettes mot, gis en ubetinget rett til advokat i de sakene der forbudet går ut på at vedkommende må flytte fra sitt hjem. Likeledes foreslås det at strpl. kap. 9 a skal gjelde tilsvarende i slike tilfeller.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på forslagene og om retten til forsvarer og bistandsadvokat bør gjelde i flere saker om besøksforbud enn det som er foreslått.

JURK er enig med departementet i at i de sakene der forbudet går ut på at vedkommende må flytte fra sitt hjem skal han ha en ubetinget rett til offentlig oppnevnt forsvarer. Dette av rettssikkerhetsmessige hensyn, ettersom et besøksforbud til eget hjem er et svært inngripende vedtak.

Det er derimot mer tvil om man i tillegg skal ha rett til offentlig oppnevnt advokat i andre tilfeller besøksforbud. JURK fremhever her hensynet til prosessøkonomi generelt.

Når det gjelder fornærmedes rett til bistandsadvokat, er JURK i utgangspunktet ikke enig i at dette bør være et rettskrav. Dette begrunnes først og fremst av prosessøkonomiske hensyn, og ut fra hvor stort behovet for bistandsadvokat er for fornærmede. JURK mener at retten bør begrenses slik det er gjort i svensk rett, der man kan få bistandsadvokat i en sak om brudd på besøksforbud.

6. Andre virkemidler enn lovtiltak for at bestemmelsen om besøksforbud skal virke etter hensikten

Det illustreres en ulik praksis om besøksforbud i politi og påtalemyndighet. Det råder til dels ulike oppfatninger på områder der gjeldende rett er utvetydig.

Departementet foreslår således i samråd med riksadvokaten å utarbeide rundskriv om forståelsen av besøksforbudsbestemmelsen.

JURK stiller seg positiv til et rundskriv som fører til mer likhet. Rettsenhet sikrer forutberegnelighet, da særlig gjelder forståelsen av fristbestemmelsen "snarest mulig" for etterprøving i forhørsretten. Rettssikkerhetsmessige hensyn og likebehandlingsprinsippet taler for en ensartet praksis, slik at like saker behandles likt og da over hele landet.

JURK, Oslo høsten 2001

Volds – og mishandlingsgruppen